

Aluehallituksen jäsenet

Jyväskylä 13.11.2022

Vammaisten perhehoidon toimintaohjeen valmistelijat

Pohjois-Savo

Asia: Vammaisten henkilöiden toimeksiantosuhteisen perhehoidon toimintaohjeen sisältöön ja työstämiseen liittyviä huomioita.

Miksi perhehoitoa?

1. Perhehoidon saatavuus ja saavutettavuus tulee turvata vammaisille lapsille ja aikuisille.

Vammaiset lapset

Lyhytkestoista perhehoitoa tarvitaan perheiden jaksamisen tukena vammaisille ja esim. neurokirjon lapsille. Perhehoito on kirjattu eduskunnassa käsiteltävänä olevaan vammaispalvelulakiesitykseen. Esitys sisältää sisältää vammaisten lasten asumisen tuen kokonaisuuden. Vammaisella lapsella tulee olla ensisijaisesti mahdollisuus elää oman perheensä kanssa. Tämän mahdollistamiseksi perhettä ja lasta tulee tukea mm. lyhytkestoisella perhehoidolla. Tilanteissa, joissa vammaisen lapsi tarvitsee asumisen oman kodin ulkopuolella, asuminen tulee järjestää lastensuojelulain sijaan vammaispalvelulain nojalla, kun tarve palvelulle perustuu lapsen vammaan eikä lastensuojelullista tarvetta ole. Näissä tilanteissa tarvitaan perhehoitopaikkoja ja pieniä asumisyksiköitä. Lisäksi esitys sisältää säädöksen, jonka mukaan lyhytaikainen huolenpito, vammaisen henkilön ja hänen läheistensä niin toivoessa, on ensisijaisesti toteutettava vammaisen henkilön kotona esim. kotiin annettavana perhehoitona tai perhehoitona perhehoitajan kodissa.

Vammaiset aikuiset henkilöt

Pitkäkestoista perhehoitoa tarvitaan aikuisille tilanteissa, joissa vammaisen henkilö tarvitsee vahvaa psykososiaalista tukea tai emotionaalista turvaa eivätkä itsenäinen tai tuettu asuminen mm. näistä syistä johtuen tule kysymykseen tai on osoittautunut soveltumattomaksi. Perhehoito voi olla itsenäiseen asumiseen valmentavaa tai askel lapsuudenkodista irrottautumiseen. Perhehoidossa hoidetaan myös ikääntyneitä kehitysvammaisia henkilöitä, jotka tarvitsevat ikääntymismuutosten ja / tai muistisairauden vuoksi paljon apua. Lyhytkestoista perhehoitoa tarvitaan muun muassa omaishoitajan lakisääteisten vapaiden ja muun tuen järjestelyinä.

Palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen perustuu lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 §4.

2. Toimeksiantosuhteinen perhehoito on hyvinvointialueen järjestämä ja itse tuottama, taloudellinen ja resurssiviisas tapa vastata vammaisten ihmisten asumisen ja tuen sekä heidän läheistensä tuen tarpeisiin.
3. Toimeksiantosuhteisena perhehoitajana toimimisen mahdollistaminen on yksi tapa tukea Pohjois-Savon alue- ja työllisyyspolitiikkaa. Perhehoitajana toimiminen on perhehoitajan elinkeino. Vammaisten ihmisten pitkäkestoinen perhehoito on perhehoitajalle päätoimi.

Mitä perhehoidon toimintaohjeen tulee turvata?

Toimintaohjeen tulee turvata hyvän perhehoidon edellytykset. Toimintaohjeesta tulee käydä ilmi, miten perhehoito järjestetään ja miten perhehoitoa valvotaan. Toimintaohjeen tulee sisältää perhehoitajan tuki; osaamisen ja hyvinvoinnin turvaaminen tehtävässä. Sen tulee turvata päätoimisen perhehoitajan toimeentulo. Hyvinvointialue siirtää toimeksiantosopimuksella julkisen hallintotehtävän perhehoitajalle, mutta perhehoitaja ei ole elatusvelvollinen suhteessa perhehoidossa olevaan henkilöön. Henkilön hoidon ja ylläpidon kuluista tulee maksaa perhehoitajalle todellisten kustannusten mukainen korvaus.

Epävakaan maailmantilanteen takia elinkustannukset ovat nousseet tänä vuonna merkittävästi ja nousevat mitä ilmeisimmin edelleen. Tämä näkyy erityisesti asumisen, ruoan, energian ja polttoaineiden hinnoissa. Tilastokeskuksen mukaan heinäkuussa 2022 esimerkiksi liikenteen kuluttajahinnat olivat 14,6 prosenttia korkeampia kuin vuotta aiemmin, elintarvikkeiden 12,4 prosenttia ja asumisen 9,2 prosenttia.

Huomioita esityslistan liitteenä olevan toimintaohjeen sisältöön:

1.2.1. Perhehoitajaksi hakeutuminen (ehdotus: hyväksyminen)

Hallituksen esitys perhehoitajalain muuttamisesta asettaa valmennukselle tavoitteiksi prosessinomaisuuden, kirjallisen arvioinnin perhehoitajan valmiuksista ja edellytyksistä toimia tehtävässä sekä sen, että valmennus sisältää myös perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskevan osuuden (HE 331/2010 vp).

1.5. Ehdotan lisättäväksi poikkeamissäädöksen perhekodin kokoon (7§) koskien tilannetta, jossa perhekodissa hoidetaan vain täysi-ikäisiä, perhehoitolaki 9 §

1.7. Toimeksiantosuhteinen perhehoito on julkisen sektorin itse tuottama palvelu, joten lakia yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011 ei sovelleta. Mitä omavalvonnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä?

1.10 ”Perhehoidossa olevat asiakkaat on myös tapaturmavakuutettu.” Hyvä!

” .....perhehoitajan eläketurva säädetään kunnallisessa eläkelaisissa .....” Perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa 81/2016, jonka myötä ikäraajat ovat muuttuneet.

2.2.2. Myös tilanteessa, jossa hoidettava ei asu perheessä toimeksiantosopimuksen irtisanomisajalla, todelliset kustannukset tulee korvata, jos niitä syntyy.

3 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

3.1. Hoitopalkkioiden määrien tulee perustua henkilön hoidettavuuteen. Tavoitteena tulee olla, että vammaisten henkilöiden perhehoidon vaatavuus huomioiden, 1. maksuluokkaan sijoitetaan vain poikkeustapauksissa. Maksuluokka 3. korvaa laitoshoidon -kriteeriä tulee harkita, koska perhehoito on välimuotoinen hoitomuoto. Mm. tästä syystä maksuluokka 3. lisäksi tarvitaan mahdollisuus yksilölliseen harkintaan, jotta perhehoitolain 16 § toteutuu.

3.2. Kulukorvausten tasojen tulee vastata todellisia kustannuksia (Tilastokeskuksen laskelma päivitettyinä tähän ajankohtaan)

3.2.1. Vaatekustannukset, vrt asiakasmaksulaki

3.3. ”Osavuorokautisesta perhehoidosta, joka toteutuu hoitajan kotona ja on kestoltaan vähintään viisi tuntia maksetaan kulukorvaus.” Vrt perhehoitolaki 17 §, jonka mukaan todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset tulee korvata. Tästä syystä aikaraja on perusteeton.

1.3. Perhehoitolaissa säädetty käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Vrt perhehoitolaki 18 §, jonka mukaan hoidon tarpeellisista kustannuksista maksetaan korvaus. Tästä syystä rajaus vain pitkäkestoiseen perhehoitoon on perusteeton.

Hoitopalkkioiden, kulukorvauksen ja käynnistämiskorvauksen yhteydessä on hyvä avata se, että hyvinvointialue ilmoittaa maksamansa palkkiot ja korvaukset tulorekisteriin.

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan verotus: Verohallinnon ohje (www.vero.fi > Syventävät vero-ohjeet > Hae: perhehoitajan verotus > Diaarinumero VH/1299/00.01.00/2020). Selkokielliset ohjeet (www.vero.fi > Henkilöasiakkaat > Verokortti ja veroilmoitus > Tulot > Ansiotulot > Perhehoitajan verotus).

4. Perhehoitajan oikeus vapaaseen. 2 vrk / kk on riittämätön turvaamaan jaksamista 24/7 -tehtävässä! Perusmäärä vähintään 3 vrk /kk (Etelä-Savon hva valmistelussa 5 vrk/kk).

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä perhehoitajan vapaan ajaksi. Perhehoitolaki 13 §. Perhehoitajalle ei saa syntyä kustannuksia vapaan aikaisen sijaishoidon järjestämisestä.

4.1. Toimintaohjeesta puuttuu palkkion ja kulukorvauksen maksaminen lyhytaikaisen ja osa-vuorokautisen perhehoidon peruuntuessa tai perhehoitojakson keskeytyessä perhehoitajasta riippumattomasta syystä.

4.2. .... Mikäli perhehoidossa oleva asiakas menee perhehoitajansa vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomittavalle hoitajalle maksetaan **perhehoitajan vapaan aikainen hoitopalkkio** ja tilapäisen perhehoidon kulukorvaus. Mitä perhehoitajan vapaan aikainen hoitopalkkio tässä yhteydessä tarkoittaa?

5. Perhehoidon tuki

Toimintaohjeeseen on tarpeen lisätä, millaisilla järjestelyillä hyvinvointialue mahdollistaa perhehoitajan osallistumisen lakisääteiseen ja vertaisuuteen perustuvaan tukeen.

Toimintaohjeessa on hyvä avata lääkehoidon toteuttaminen perhehoidossa.

Perhehoidon toimintaohjeen tekeminen muuttuvassa toimintaympäristössä on vaativa, pikemminkin prosessiluonteinen kuin kerralla valmista -tyyppinen tehtävä. Ehdotan vammaisten henkilöiden perhehoidon toimintaohjeen valmistelun jatkamista. Perhehoidon toimintaohjetta valmisteltaessa on tärkeää kuulla perhehoitajia. Perhehoitoliitto tekee mielellään yhteistyötä alueiden kanssa mm. tässä tärkeässä tehtävässä nyt ja jatkossa.

Yhteistyöterveisin Maria Kuukkanen

Maria Kuukkanen
kehittämispäällikkö
Perhehoitoliitto ry
maria.kuukkanen@perhehoitoliitto.fi
040 3101442

